

Materialet er hentet på

hovedstadsarkiver.dk

- og stammer fra Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

Erindring af Lilian Hartmann, født 1934.

Fødsel og Familie

Mit navn er Lilian Inger Hartmann, født Gebuhr d. 20/9 1934. Jeg har en bror som hedder Jørgen og er to år yngre. Min mor hed Elly Marie Sørensen og kom fra en arbejderfamilie, med tre børn, to piger og en dreng der døde som barn.

Min morfar døde tidligt, han var Murer og faldt ned fra et Stillads, så min mormor var alene med de to piger og arbejdede på Carlsberg, hun havde meget dårlige ben og gik med stok så langt tilbage jeg kan huske, hun døde, da hun var 88 år.

Min mor var Damefrisør og havde selv en forretning, senere havde hun Salon i vores Lejlighed. Salonen stoppede hun med inden jeg kom i skole, derefter havde hun et morgenjob i Kantinen på Frederiksberg Rådhus, men hun var altid hjemme, inden vi skulle i skole, til gengæld gik hun altid tidligt i seng hverdagsaftener. Min mor døde af Kræft, lige før hun blev 80 år, hun havde fået fjernet begge bryster, da hun var 73 år, men var frisk til det sidste og hun nød livet.

Min far hed Carlo Emil Gebuhr og var en ud af en søskendeflok på 7.

Min far var skotøjsarbejder og arbejdede i 35 år på "Angulus Sko", bortset fra nogle År, hvor han var ansat på "Hertz Sko". Min far døde af et hjertestop, da han var 67 år gammel, på det tidspunkt var jeg 33 år gammel, når jeg tænker tilbage, syntes jeg, det er den værste tid i mit liv.

Min Farfar var Malermester, min Farmor har jeg aldrig kendt. Jeg kan ikke huske så meget fra deres hjem, jeg var ca. 7 år gammel, da min farfar døde.

Min opvækst

Skal jeg fortælle lidt om min barndom, er det kun gode ting, jeg kan huske, selv om vi var en arbejderfamilie, havde vi det nok bedre end så mange af mine veninder. Vi boede på Frederiksberg i en 3½ værelses lejlighed, min bror og jeg havde værelse sammen, da jeg blev ældre, fik jeg det alene, og han sov i spisestuen.

Vi havde hverken varmt vand eller bad, men i køkkenet havde vi et lsskab, som hver anden dag fik en 1/4 stang Krystalis. Jeg kan huske, at det fik mig til at føle, at vi var rige, da der kun var få af mine kammerater, der havde sådan et. Min bror og jeg var så heldige, at vi i mange år, var på ferie på en Gård ved Herning i Jylland. De havde selv 5 børn, så det var nogle dejlige ferier. Vi hjalp med i marken og var i Mosen og vende Tørv, det var jo noget nyt for os, men vi havde en dejlig tid.

Konfirmation og Arbejde

Jeg blev Konfirmeret, da jeg var 14 år gammel og gik ud af 7 klasse. Jeg ville gerne ud og tjene penge selv, jeg var så heldig at få en læreplads hos "Lysberg Hansen & Terp", som er en stor boligforretning i Store Kongensgade. Jeg kom på systuen, hvor vi syede Gardiner, Kapper, Sengetæpper og Stores. Jeg var i lære i 3 år, i de 3 år tjente jeg fra 30 kr. i starten, sluttende med 60 kr. om ugen. Da jeg var udlært, var min ugeløn 118 kr. om

ugen, det var mange penge, syntes jeg dengang i 1952.

Forlovet, Gift og Børn

Jeg blev forlovet, da jeg var 19 år, med min nuværende mand Jørgen Hartmann. Han var 19 ½, vi havde kendt hinanden fra vi var små, men pludselig var det den store kærlighed, vi blev gift da vi var 20 år, På det tidspunkt var jeg gravid med vores datter som blev født i Maj måned 1955, i alt fik vi 3 børn med ca. 2 års mellemrum, en pige og 2 drenge.

Vi startede med at bo nogle måneder hos min svigermor, som var alene (fraskilt). Min mand havde 2 brødre, som dog var gift. Efter nogle måneder, fik vi selv en lille 2 værelses lejlighed i baghuset ved min svigermor, vi fik en del gamle møbler, men nåede ret hurtigt at få nogle nye på konto. Vi gav 28 kr. om måneden i Husleje.

Efter 1 år fik vi en større 2 værelses lejlighed på Yrsavej på Frederiksberg. Den kostede 35 kr. om måneden og var på 35m², men vi syntes, at den var kæmpestor Jeg gik på det tidspunkt hjemme, medens jeg fik de 3 børn.

Min mand var udlært Værktøjsmager og havde været ved Civilforsvaret på Bornholm, som han dog nåede hjem fra, inden vores datter blev født., Han fik hurtigt et job og tjente 265 kr. om ugen, et halvt år senere fik han et nyt job i firmaet "Danavox", hvor han hurtigt kom til at tjene 325 kr. pr. uge.

Nu kom der nogle år, hvor jeg havde rengøringsarbejde på "Den Kongelige Porcelænsfabrik" om aftenen, så min mand kunne passe børnene, medens jeg arbejdede. Senere begyndte han at gå på Teknisk Skole om aftenen, dette førte til, at han kunne søge et job som Konstruktor af høreapparater, hvilket han fik og det havde han, til han gik på efterløn, i alt var han 40 år i firmaet.

Arbejdsplads og Familie

Jeg begyndte at arbejde fuld tid igen, da vores pige begyndte i skolen, først på aftenhold på en Antenne fabrik, senere fik jeg arbejde som syerske hos "Julius Hansen" ved Lyngbyvej. Det var en trikotage fabrik, hvor de fremstillede strikvarer og undertøj, Her havde jeg drengene med mig, da der var tilsluttet en børnehave til virksomheden, så jeg kunne aflevere dem om morgenen.

En arbejdsdag så sådan ud:

Op kl 5.30, drengene i tøjet, morgenmad. Min mand tog sig af pigen og sørgede for at hun kom i skole, så af sted til bussen med drengene. Vi skulle med 2 busser, så aflevere dem i børnehaven, videre til fabrikken, skifte tøj, stemple ind, arbejde fra 7 til 4. Når vi sad på systuen, måtte vi kun rejse os, når der var en grøn lampe, der lyste ved vores række, så havde vi 10 minutter til toiletbesøg.

Vi var på akkord og tjente pænt efter de tider. Nå, kl.4 skulle drengene så hentes. På arbejdspladsen, kunne vi købe varm mad med hjem i en dertil indrettet spand. Det var billig og god mad, den blev hentet inden jeg gik i børnehaven. Derefter var det så turen hjem i trængsel, vores pige var på fritidshjem og kom hjem samtidig med os. Det gode var, at maden var klar til at varme, så vi kunne spise tidligt, derved blev der mere tid til at hygge os sammen.

Senere arbejdspladser

Da børnene blev større, og vi flyttede til Albertslund, fik jeg mulighed for at skifte arbejde, så jeg kom tættere på vores bolig, jeg arbejdede i mange år på "Nærum

Nylon" i Herlev og senere i Ballerup, hvor vi syede strømpebukser. Det var her min faglige aktivitet startede, da kollegerne valgte mig til at deltage i firmakonferencer, senere, da firmaet lukkede, fik jeg arbejde på "Simonsens Strømpefabrik", men her var akkorden hård, der var ikke meget pusterum, så jeg valgte at tage et arbejde, hvor der ikke var akkord og selv om timelønnen på "Inka Print" (et tekstiltrykkeri) var meget mindre, mærkede vi det ikke så meget, da skatten jo også betalte noget af det. På Inka Print blev jeg ret hurtigt valgt til tillidsrepræsentant, da alt var lidt rodet. Det var en stor udfordring, som tiltalte mig meget, da det er en stor tilfredsstillelse, at få tingene bragt på plads.

Under en arbejdsfordeling i 1977, blev jeg bedt om, at hjælpe i vores fagforening "Tekstilarbejderne", på grund af papirarbejdet omkring arbejdsløse. Derefter blev jeg ansat og senere valgt til at være kassererassistent i afdelingen, det skal lige indskydes, at jeg havde siddet i afdelingens bestyrelse i flere år og været aktiv i kurser og studiekredse.

Efter et par år som kassererassistent, blev jeg valgt som kasserer. Hele branchen omkring Beklædning og Tekstil, gik meget dårligt sidst i halvfjerdserne og først i firserne. Firmaer lukkede, eller flyttede deres virksomheder til udlandet,

Da medlemstallet faldt, betød det sammenlægning af Beklædning og Tekstil til et forbund, senere kom skobranchen med. Dette betød, at jeg ved sammenlægningen af Beklædning, Tekstil og Sko's afdeling blev valgt til Formand, dette job havde jeg indtil jeg gik på efterløn 1. Maj 1995. Eftertanker

Der er sket utroligt meget, i den tid jeg har levet, den akkord vi selv var med til at skabe, var ikke god, det gav nedslidning af mennesker, vi havde bedre tid til vores børn dengang, trods arbejdet. Alle goderne, Biler, TV, Video, PC, o.s.v. har også en bagside, vi snakker ikke nok sammen, vi har travlt med at arbejde, trods nedsat arbejdstid.

Jeg håber, at vi kan nå at rette op på ulemperne, så vi ikke har så mange tabere. Forholdene på arbejdspladserne er forbedret meget, siden min start på arbejdsmarkedet. Vi har opnået mere ferie, og vores hverdag er helt anderledes end for 50 år siden, Jeg syntes selv, at jeg har haft et godt og spændende liv, en god og kærlig mand, 3 dejlige børn og svigerbørn, samt 7 dejlige børnebørn og snart et oldebarn